

**Трофічна структура ентомокомплексу травостою конопляного поля
(косіння ентомологічним сачком, ІСГПС НААН,
усього за 2019–2021 рр.)**

Трофічна спеціалізація	Кількість видів	%	Чисельність екземплярів	%
Фітофаги	104	59,8	23022	85,9
Ентомофаги	50	28,7	2945	11,0
Інші	20	11,5	837	3,1
Всього	174	100,0	26804	100,0

Отже, за досліджуваній період виявлено, що ентомокомплекс травостою конопель посівних у Лівобережному Лісостепу України налічує 174 види комах, а загальна їх чисельність складає 26804 екз. Встановлено, що у трофічному співвідношенні переважають комахи-фітофаги – 85,9 % від загалу. Частка ентомофагів склала 11,0 %, а група інших представників – 3,1 %.

УДК 632:633.491:631.526.3

В. М. Положенець¹, доктор с.-г. наук, професор

Л. В. Немерицька², магістрантка, **І. А. Журавська²**, магістрант

С. В. Станкевич², канд. с.-г. наук, доцент

¹*Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ*

²*Державний біотехнологічний університет*

**СКРИНІНГ СОРТІВ КАРТОПЛІ НА СТІЙКІСТЬ ДО ХВОРОБ
ПІД ЧАС ЗБЕРІГАННЯ ВРОЖАЮ**

Останнім часом в Україні велику небезпеку для культури картоплі становлять збудники хвороб, які спричиняють гнилі бульб при зберіганні врожаю. Розвиток гнилей особливо активізується масовим застосуванням механізації при вирощуванні картоплі, що викликає механічні пошкодження бульб та наступний розвиток на них гнилей.

Сучасні заходи захисту з хвороботворними організмами не завжди ефективні на сортах картоплі схильних до їх ураження. А тому

нами проводиться цілеспрямована селекційна робота по виведенню стійких до мокрої бактеріальної і сухої фузаріозної гнилей.

Оцінку сортів картоплі на стійкість проти мокрої бактеріальної гнилі проводили методом штучного зараження цілих бульб. У якості збудника цього захворювання використовували бактерії виду *Pectobacterium carotovorum subsp. carotovorum*. Перед зараженням здорові бульби прогрівали при температурі 18–20 °С протягом 3–5 днів, а потім інокулювали медичним шприцом з модифікованою голкою з дотриманням загальноприйнятих методик.

У кожному бульбу біля пуповини, на глибину 15 мм, вводили по 0,2 мл бактеріальної суспензії (концентрація бактерій 1×10^6 бактерій/мл). Інфіковані бульби витримували протягом 5 діб при температурі 22–25 °С та відносній вологості повітря 90–95 %. Оцінку ураженості проводили за дев'ятибальною шкалою, де бал 9 – ураження відсутнє, а бал 1 – уражено понад 75 % тканини.

Для оцінки бульб картоплі на стійкість проти сухої фузаріозної гнилі використовували спеціальну методику, розроблену Н. Д. Коваль (1983). Визначення стійкості вихідного матеріалу картоплі до сухої гнилі проводили методом штучного зараження. Для цього використовували інокулюм, одержаний з чистої культури ізолятів кількох найбільш агресивних рас гриба *Fusarium sambucinum* Fuck. Чисту культуру гриба підтримували на картопляно-агаровому поживному середовищі при температурі 22–24 °С. З масового спороношення збудника сухої фузаріозної гнилі готували робочий розчин для інокуляції оцінюваного матеріалу.

Для аналізу брали по п'ять бульб кожного зразка приблизно одного розміру без ознак позеленіння та ураження іншими хворобами; їх ретельно мили і просушували. Оброблені спиртом та обпалені у полум'ї спиртівки бульби травмували стержем у двох місцях на глибину 10 мм. В отримані отвори шприцом вводили завчасно приготований інокулюм. Інфіковані таким чином бульби обгортали фільтрувальним папером, зволожували і складали в пластмасові кювети, які для інкубації розміщували в неосвітленій камері, а зверху вкривали фільтрувальним папером, зволожували та вкривали плівкою для запобігання зайвого випарування вологи. Слідкували, щоб в інкубаційний період температура і вологість були оптимальними, а саме: 22–24 °С і 70–75 % відповідно. Після трьох тижнів інкубації проводили облік стійкості інфікованого матеріалу з урахуванням

розміру ураженої тканини за вищезгаданою дев'ятибальною шкалою. Повторність досліду п'ятиразова.

Оцінку стійкості проводили щорічно в один і той же час (грудень – лютий). За період досліджень нами випробувано 113 сортозразків картоплі, які набули найбільшого поширення у зоні Полісся України.

Результати проведених досліджень свідчать, що всі сорти та гібриди картоплі характеризуються різним ступенем стійкості проти сухої фузаріозної гнилі бульб, однак абсолютно стійких зразків не було виявлено. Діапазон загнивання тканини бульб був досить широким і коливався від 12,2 у сорту Слов'янка до 91,2 % у сорту Незабудка.

До групи відносно стійких віднесені сорти і гібриди Слов'янка, Адретта, Бородянська рожева, Луговська, Агаве, Подолянка та інші, які займають 19,5 % від загальної кількості випробовуваних. Ступінь ураження цих зразків відповідно становив 12,2–24,8 %.

Середньою стійкістю проти сухої фузаріозної гнилі відзначаються 74 сортозразки, що становить 65,5 % від загального обсягу, де ступінь ураження тканин бульб коливався в межах від 25,2 до 48,8 %.

Найбільша ступінь ураження бульб сухою фузаріозною гниллю була у сортів Темп (75,5 %), Невський (84,4 %) і Незабудка (91,2 %). Окрім цих сортів сприйнятливими були визнані й інші сортозразки, які складають 15,0 % від загального обсягу досліджуваних зразків.

При порівнянні загальної кількості сортів із числом середньостійких було встановлено, що їх співвідношення становило приблизної 4 : 5. Отже більшість сортозразків картоплі характеризуються помірною резистентністю проти сухої фузаріозної гнилі.

На стійкість проти мокрої бактеріальної гнилі було випробувано 106 сортозразків картоплі. Всі досліджені сорти та гібриди були поділені, як і при визначенні резистентності до сухої фузаріозної гнилі, на три групи: відносно стійкі (50), середньостійкі (21) і сприйнятливі (35 сортів).

Встановлено, що жоден із досліджуваних зразків не відзначився абсолютною стійкістю проти мокрої бактеріальної гнилі. Проте декілька сортів, такі як Багряна, Памір, Божедар, Лілея, Явір, Слава, Обрій, проявили дуже високу резистентність, оскільки уражувалися

збудниками мокрої гнилі менше ніж на два відсотки. Найбільш сприйнятливим сортом був сорт Зоряна, який уражувався аж на 98,3 %.

Слід відмітити, що серед досліджуваних на стійкість проти мокрої бактеріальної гнилі переважали відносностійкі сорти, чого не спостерігалось при встановленні резистентності до сухої фузаріозної гнилі.

Отже, за результатами проведених експериментів підвищену стійкість як до сухої фузаріозної, так і до мокрої бактеріальної гнилей проявили сорти (Агаве, Адретта, Багряна, Божедар, Бородянська рожева, Лілея, Луговська, Обрій, Памір, Слава, Слов'янка, Явір), які доцільно вирощувати у господарствах та використовувати у селекційних установах України для цілеспрямованої роботи на ці ознаки.

УДК [632.51:582.923.6](477)

Г. Д. Поспєлова, канд. с.-г. наук, доцент, **Н. П. Коваленко**, канд. с.-г. наук, доцент, **Н. І. Нечипоренко**, канд. с.-г. наук, доцент

Полтавський державний аграрний університет

ВАТОЧНИК СИРІЙСЬКИЙ ЯК ІНВАЗІЙНИЙ ВИД В АГРОЦЕНОЗАХ УКРАЇНИ

Серед факторів трансформації природних екосистем одним із головних є людська діяльність. Наслідками негативного антропогенного впливу (порушення чергування культур у сівозмінах, спрощення технологій вирощування, згортання агротехнічних заходів, відсутність профілактичних заходів та зменшення обсягів застосування гербіцидів) стало істотне зростання потенційного засмічення орного шару ґрунту насінням бур'янів та зміни структури й динаміки природної флори України [2, 4]. Зазначені фактори спровокували зростання у рослинних угрупованнях частки адвентивних видів, серед яких доцільно виділити групу інвазійних. Відомо, що інвазійні види рослин перебувають на стадії розширення свого вторинного ареалу, здатні проникати у природні та напівприродні рослинні угруповання і трансформувати їх. Крім того, вони мають значний вплив на ріст і розвиток інших видів та важко піддаються контролю [4].